

Krydsoverensstemmelse på 2 m bræmme omkring fortidsminder

Der kom krydsoverensstemmelseskrav på opretholdelse af 2 meter zoner omkring fortidsminder i 2009. Der er endnu ikke erfaring med behandlingen af overtrædelserne fra 2010, så meddelelsen er opdateret med mindre ændringer, som en påmindelse om kravet.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Der kom krydsoverensstemmelseskrav på opretholdelse af 2 meter zoner omkring fortidsminder i 2009. Der er endnu ikke erfaring med behandlingen af overtrædelserne fra 2010, så meddelelsen er opdateret med mindre ændringer, som en påmindelse om kravet.

Ved allerede udførte tilsyn i henhold til museumsloven blev der ud af tilsyn med 6000 fortidsminder konstateret 1200 overtrædelse af 2 meter zone. Det kan derfor forudses, at specielt dette krav kan føre til mange sager om reduktion af støtten.

Hvad indebærer krav 4.8?

I [Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om krydsoverensstemmelse](#) der trådte i kraft 30. marts 2009, omhandler krav 4.8. forbud mod indgreb i 2 meter zonen omkring fredede fortidsminder.

Krydsoverensstemmelseskrav 4.8. betyder, at man risikerer at blive trukket i sin Enkeltbetalingsstøtte og Landdistriktsstøtte, hvis man foretager jordbehandling, gøder eller planter inden for en afstand af 2 meter fra fortidsminder.

Det juridiske grundlag for kravet i er [museumslovens § 29 f](#) hvor der står: "På fortidsminder og inden for en afstand af 2 m fra dem må der ikke foretages jordbehandling, gødes eller plantes. Der må heller ikke anvendes metaldektektor".

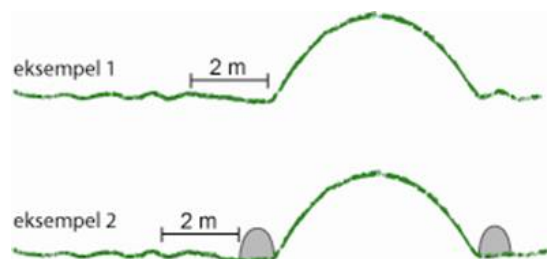
Fortidsminder er f.eks. gravhøje, dysser, voldsteder, runesten, ruiner og helligkilder. Bestemmelsen vedrører alle fortidsminder, der fremgår af bilag til museumsloven. Loven omfatter dels en række synlige fortidsminder dels en række andre fortidsminder, der kun er omfattet af loven, hvis ejeren har fået meddelelse herom. Disse fortidsminder kan også være tinglyste, men det er ikke afgørende for, om de er omfattet af loven. Ved ejer/bruger skifte er det derfor vigtigt at få oplyst, om der tidligere er tilsendt ejeren meddelelse om fortidsminder på ejendommen. Det lokale museum, se senere, kan altid kontaktes for nærmere oplysninger.

I forhold til arealer med landbrugsmæssige aktiviteter vil det typisk være relevant ved gravhøje, dysser og jættestuer.

Hvorfra skal man måle 2 m zonen?

Den 2 meter dyrkningsfri zone skal måles fra fortidsmindets ydergrænse, eksempelvis fra foden af en gravhøj.

Det vil i praksis sige, at 2 meter zonen skal måles fra det punkt, hvor der er en overgang mellem det skrånende terræn og det flade terræn (eksempel 1). I nogle tilfælde er der en stensætning som markerer afslutningen på fortidsmindet. 2 m zonen skal i disse tilfælde måles yderst fra stensætningen (eksempel 2).

Baggrunden for 2-meter zonen omkring fredede fortidsminder er, at zonen skal beskytte eventuelle anlæg og oldsager med forbindelse til fortidsmindet.

I enkeltstående tilfælde, hvor 2 meter zonen ikke kan identificeres i marken, kan ydergrænsen af et fortidsminde være fastsat i fredningsbeskrivelsen. Det vil typisk være ved fortidsminder som kanaler, forsvarsanlæg, ruiner og lignende, der normalt ikke er i direkte forbindelse med dyrket jord.

Kulturarvsstyrelsen oplyser, at ejere af jord med fortidsminder skal være opmærksomme på, at der i meddelelsen eller tinglysningen af fortidsminderne kan være angivet et mål for det beskyttede fortidsminde. Det er dog altid de faktiske forhold ved fortidsmindet, der er gældende. Dvs. hvis der i meddelelsen eller tinglysningen står, at fortidsmindet er 12 m i diameter, men det i praksis er 15 m, så starter 2 m zonen, der hvor der i marken kan ses en overgang mellem mark og fortidsminde jf. overstående.

Hvis omvendt der i tinglysninger står 15 meter i diameter og der i marken kun er 12 meter fastlægges zonen efter et konkret skøn i marken.

Landbrugerens ansvar

Inden høst i 2009 var der mulighed for at retablere overtrædelser og dermed undgå KO. Den mulighed gælder ikke for de efterfølgende jordbehandlinger. Vi har på forespørgsel herom fået følgende svar fra Kulturarvsstyrelsen.

Krav 4.8 i krydsoverensstemmelsen omkring 2 meter bræmmer omkring fortidsminderne blev indført mellem dyrkningsårssæsoner. For at undgå en masse sager, hvor jordbehandling var sket forud for kravets indførelse, indgik vi aftale om en mere lempelig overgang i 2009.

Hvis man i dag har jordbehandlet, gødet eller sprøjet i 2 meter bræmmen udløser det en vurdering i forhold til krydsoverensstemmelsen. Man kan ikke aktivt genskabe 2 meter bræmmen, så kravet har ingen bagatel-behandling, dog er der i stedet indbygget en nedre grænse i kravet for, hvad der kan udløse en reduktion i støtten.

Så svaret er nej. Man kan ikke undgå støttereduktion ved at slå eventuelle afgrøder ned i bræmmen, som ved indførelsen i 2009. Vil man gøre noget for at synliggøre 2 meter bræmmen omkring fortidsminderne, kan det gøres ved at strø rødsvingel eller lignende græsarter i bræmmen, så den står markant i forhold til afgrøde på arealet. Dog må etableringen af græs ikke medføre jordbehandling i bræmmen.

Gødskning

Som udgangspunkt er der forbud mod at gøde i 2 m zonen.

Der vil dog kun være tale om en overtrædelse af kravet, hvis det er åbenbart, at man på ikke har forsøgt at undgå at sprede gødning på zonen med det resultat, at der er spredt store mængder gødning i zonen. Det anbefales at tage tydeligt hensyn hertil ved at anlægge kørespor i passende afstand fra 2

m zonen afhængig af udbringningsmetode.

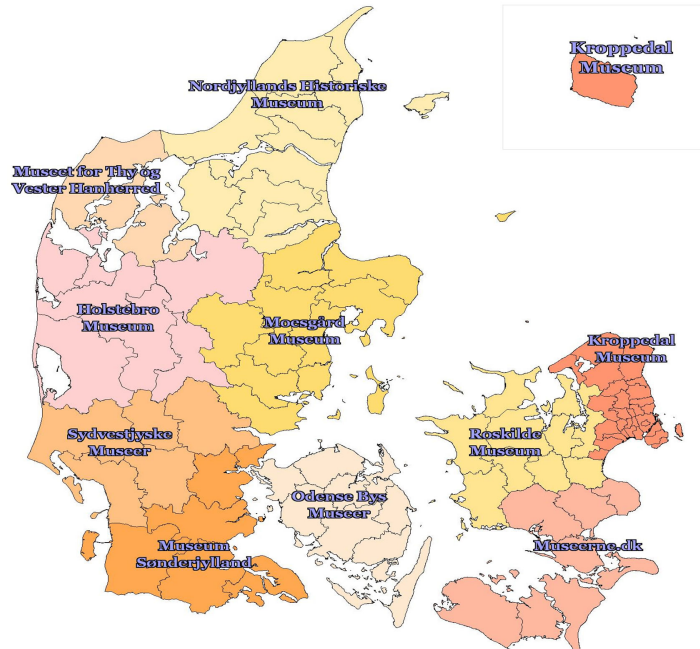
Sprøjtning

Der er ikke forbud mod sprøjtning i zonen, men for at undgå beskadigelse af arkæologiske værdifulde genstande der ligger i jorden, anbefales det, at undgå sprøjtning i zonen

Hvem er myndighed?

Kulturarvsstyrelsen har sammen med kommunerne ansvaret for bevaringen af de fredede fortidsminder. Styrelsen registrerer og tinglyser fortidsminder og fører i samarbejde med museerne tilsyn med dem. Alle fortidsminder bliver tilsat mindst en gang hvert 5. år.

Hvilket museum fører tilsyn med dit fortidsminde?

Kilde: Kulturarvsstyrelsen .

Hvis man er i tvivl om, hvor 2 m zonen er, eller har andre spørgsmål i forbindelse med fortidsmindet, kan man rette henvendelse til det museum, der fører tilsyn i området.

Hvor mange fortidsminder er der – hvor er de placeret og hvor finder man oplysninger?

Der findes ca. 30.000 fredede fortidsminder. De betragtes som uerstattelige, og der er derfor særlige regler for, hvordan de skal beskyttes.

På Danmarks Miljøportal under [Arealinformation](#) kan man se, hvor de fredede fortidsminder er placeret. På miljøportalen kan der p.t. være mangler. Så snart forbindelse mellem Kulturarvsstyrelsens database og miljøportalen igen er på plads bør laget på miljøportalen igen være opdateret (tidshorisont ukendt).

Ellers kan man også finde de fredede fortidsminder (og *alle skjulte fortidsminder/ arkæologiske levn*) og beskrivelser af dem via den offentlige klient til vores database Fund og Fortidsminder (www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/). Her kan man via tryk på kort finde frem til ens mark og se om der er fortidsminder.

På [Kulturarvsstyrelsens hjemmeside](#) kan man læse mere om beskyttelsen af fortidsminder.

Hvad må man på fortidsminderne?

Der må gerne være kreaturer på græs på og omkring et fortidsminde, forudsat at kreaturerne ikke beskadiger fortidsmindet. Træer og buske på fortidsminder må sædvanligvis gerne fjernes, men rødderne må ikke fjernes, idet der vil være stor risiko for, at fortidsmindet beskadiges. Ejerne kan søge dispensation fra bestemmelsen om en dyrkningsfri 2 meter-zone i Kulturarvsstyrelsen, men dispensationsreglerne er restriktive.

Eksempler på overholdelse af 2 m bræmmen

I ovenstående tilfælde er 2 m zonen overholdt.

Eksempler på overtrædelser af 2 m bræmmen

I ovenstående tilfælde er 2 m bræmmen ikke overholdt. I første tilfælde mangler ca. 1 m. I andet tilfælde mangler næsten hele 2 m bræmmen.

Eksempler på beskadigelse af selve fortidsmindet

Beskadigelser på selve fortidsmindet. I første tilfælde er dele af gravhøjen bortpløjet. I andet tilfælde har maskiner vendt på fortidsmindet, hvilket har

medført trykskader.

Kilde: FødevareErhverv og Kulturarvsstyrelsen
Foto: Kulturarvsstyrelsen